

Leo Trotskij

Ultravänsterister i allmänhet och obotliga ultravänsterister i synnerhet (några teoretiska överväganden)

28 september 1937

Det marxistiska tänkandet är konkret, dvs. tar hänsyn till alla avgörande eller viktiga faktorer som rör en viss fråga, inte bara utifrån deras ömsesidiga relationer, utan även utifrån deras utveckling. Det upplöser aldrig situationen vid en aktuell tidpunkt i det allmänna perspektivet, utan möjliggör med hjälp av det allmänna perspektivet en analys av den aktuella situationen i alla dess säregenheter. Politiken utgår just från konkreta analyser av detta slag. Det opportunistiska och det sekteristiska tänkandet har ett kännetecken gemensamt: ur de komplicerade förhållandena och krafterna extraheras en eller två faktorer som förefaller vara de viktigaste (och ibland är det förvisso så), de isoleras från den komplexa verkligheten och tillskrivs en obegränsad och oinskränkt makt.

Under lång tid innan världskriget utnyttjade reformismen på detta sätt dåtidens mycket viktiga men tillfälliga faktorer, såsom kapitalismens kraftfulla utveckling, höjningen av proletariats levnadsstandard och demokratins stabilitet. Idag är det sekterismen som drar nytta av de viktigaste faktorerna och tendenserna: kapitalismens nedgång, massornas sjunkande levnadsstandard, demokratins sönderfall etc. Men precis som reformismen under den föregående tidsepoken, omvandlar sekterismen de historiska tendenserna till allsmäktiga och absoluta faktorer. "Ultravänsteristerna" avslutar sin analys just där den borde börja. De uppställer färdiga scheman mot verkligheten. Men massorna lever i verkligheten. Därför gör det sekteristiska schemat inte minsta intryck på arbetarnas sinnestillstånd. Av själva sin natur, är sekterismen dömd till sterilitet.

Den imperialistiska kapitalismen förmår inte längre utveckla mänsklighetens produktivkrafter. Därför kan den varken göra materiella eftergifter åt arbetarna eller gå med på effektiva sociala reformer. Allt detta är korrekt. Men det är bara korrekt betraktat utifrån perspektivet för en hel epok. Det finns industribranscher som har utvecklats med enorm kraft efter kriget (bilindustrin, flyget, elektriciteten, radion), trots att den allmänna produktionsnivån inte har ökat eller ökat mycket litet över förkrigs- och krigstidsnivåerna. Dessutom har denna skröpliga ekonomi sina upp- och nedgångar. Arbetarna övergår nästan ständigt från en kamp till en annan, och ibland är de segerrika. Naturligtvis tar kapitalismen med högra handen ifrån arbetarna vad den har gett dem med den vänstra. Det är så prishöjningarna utplånar Léon Blum-erans stora landvinningar. Men detta resultat, som bestäms av olika faktorer, har i sin tur tvingat arbetarna att välja kampens väg. Det är just denna vår epoks mäktiga dialektik som öppnar upp ett revolutionärt perspektiv.

En fackföreningsledare som låter sig styras av den ruttnande kapitalismens allmänna tendens och därför överger all ekonomisk kamp och alla delstrider skulle i verkligheten, trots sina "revolutionära" uppfattningar, vara en reaktionens agent. En marxistisk fackföreningsledare måste inte bara förstå kapitalismens allmänna tendenser, utan också kunna analysera situationens särdrag, konjunkturen, de lokala förutsättningarna – inklusive de psykologiska faktorerna – för att föreslå om man ska ta till strid, vaksamt vänta eller dra sig tillbaka.

Det är endast på grundval av en sådan praktisk verksamhet, intimt förenad med de stora massornas erfarenheter, som den facklige ledaren kan blottlägga den ruttnande kapitalismens allmänna tendenser och skola arbetarna för revolutionen.

Det är en truism att vår epok politiskt kännetecknas av en oförsonlig kamp mellan socialism (kommunism) och fascism. Men tyvärr betyder inte detta att proletariats redan och överallt är

medvetet om detta alternativ, inte heller att det i ett visst land, vid en given tidpunkt, kan strunta i delstrider för att bevara de demokratiska rättigheterna. Det grundläggande alternativet, kommunism eller fascism, som påvisades av Lenin, har för många blivit en intetsägande formel, som vänstercentrister alltför ofta använder för att skyla över sina kapitulationer, eller i sekteristernas fall för att rättfärdiga sin passivitet.

När den olycksalige Andrés Nin inträdde i den katalanska Generalitat-regeringen började han avge deklamationer med innehåll av följande slag: ”Den kamp som börjar är inte en kamp mellan borgerlig demokrati och fascism som vissa tror, utan mellan fascism och socialism.” Denna formel var i allmänt bruk i POUM. Alla artiklar i *La Batalla* var bara tolkningar och variationer av denna. Vi har sett hur några sekterister, t ex i Belgien, har tagit fasta på denna formel för att i denna se ett helt eller delvis rättfärdigande av POUM:s politik. Men i praktiken förvandlade Nin den leninistiska formeln till dess motsats: han gick med i en borgerlig regering vars mål var att krossa och undertrycka alla framsteg, allt som den spirande socialistiska revolutionen hade åstadkommit. Innehållet i hans tankar var följande: Eftersom denna revolution ”i grund och botten” är en socialistisk revolution kan vårt inträde i regeringen bara vara ett stöd för den. Och den pseudorevolutionära sekteristen utbrast: ”Nins deltagande i regeringen är kanske ett misstag, men det skulle vara ett brott att överdriva dess betydelse. Har inte Nin medgett att revolutionen ’i grund och botten’ är socialistisk?” Ja, han proklamerade det, men bara för att motivera en politik som undergrävde revolutionens grundvalar.

Revolutionens socialistiska karaktär bestäms av vår epoks grundläggande sociala faktorer, men är inte färdig och helt garanterad redan från början av den revolutionära utvecklingen. Nej, från april 1931 och framåt har det stora spanska dramat antagit karaktären av en ”republikansk” och ”demokratisk” revolution. Under de följande åren lyckades bourgeoisin sätta sin prägel på händelserna, även om det leninistiska alternativet, kommunism eller fascism, när allt kommer omkring bevarade allt sin relevans. Ju mer vänstercentrister och sekterister omvandlar detta alternativ till en överhistorisk lag, desto mindre kommer de att visa sig vara förmögna att rycka loss massorna från borgarklassens grepp. Än värre, de bara stärker detta grepp. POUM fick dyrt betala för denna erfarenhet – och tyvärr dessutom utan att dra de nödvändiga lärdomarna.

Om vänstercentrister gömmer sig bakom Lenin för att stänga in revolutionen inom dess ursprungliga ramar, dvs inom den borgerliga demokratins ramar, utnyttjar ultravänsterister samma leninistiska alternativ för att motivera rätten att ignorera och ”bojkotta” revolutionens verkliga utveckling.

”Skillnaden mellan Negríns regering och Francos”, svarade jag en amerikansk kamrat, ”är skillnaden mellan den ruttnande borgerliga demokratin och fascismen.” Det är med detta elementära konstaterande som vår politik börjar. ”Vad!” utropar ultravänsteristerna, ”vill ni begränsa oss till att välja mellan borgerlig demokrati och fascism? Men det är ju ren opportunist! Den spanska revolutionen är i grund och botten en kamp mellan socialism och fascism. Borgerlig demokrati erbjuder inte den minsta lösning....” Och så vidare.

Det enda som alternativet, *socialism eller fascism*, betyder, och det är viktigt, är att den spanska revolutionen endast kan segra genom proletarietets diktatur. Men det innebär inte alls att segern är säkrad på förhand. Problemet kvarstår, och däri ligger hela den politiska uppgiften, att *omvandla denna hybridartade revolution, denna förvirrade, halvt blinda och halvt döva revolution till en socialistisk revolution*. Det är inte bara nödvändigt att säga som det är, utan också att veta hur man tar ”som det är” som utgångspunkt. De ledande partierna, även de som talar om socialism, inklusive POUM, har gjort allt de kan för att förhindra att denna plundrade och vanställda halvvägs-revolution omvandlas till en medveten och slutförd revolution. Vid tidpunkten för det revolutionära uppsvinget, lyckades arbetarklassen, driven

av sin instinkt, upprätta viktiga milstolpar på vägen till socialismen. Men dessa milstolpar har sopats bort av de ledande partierna. Det är inte alls svårt att strunta i denna motsägelsefulla verklighet genom att nöja sig med några sociologiska generaliseringar. Men det för inte utvecklingen framåt en millimeter. Det är nödvändigt att i handling övervinna de väsentliga svårigheterna, dvs. med en taktik anpassad till verkligheten.

Den militära kampen i Spanien leds för närvarande av Franco på ena sidan och av Stalin-Negrín på den andra. Medan Franco representerar fascismen, representerar inte alls Stalin-Negrín socialismen. De utgör tvärtom en "demokratisk" broms som hindrar rörelsen mot socialismen. Det *historiska* alternativet, kommunism eller fascism, har ännu inte nått sitt *politiska* uttryck. Långt därifrån. Sedan juli 1936 har den spanska revolutionen t o m kastats tillbaka långt bakom det mål som Nin formulerade utan att förstå det. Men inbördeskriget i Spanien förblir trots allt ett faktum av avgörande betydelse. Det är nödvändigt att förstå detta faktum för vad det är, dvs en väpnad kamp mellan två sociala läger, som å ena sidan är underställd den borgerliga demokratin och å den andra sidan den uttalade fascismen. Det är nödvändigt att finna en korrekt hållning till denna hybridkamp, för att kunna omvandla den till en kamp för den proletära diktaturen.

Stalin-Negrín-regeringen är ett kvasi-demokratiskt hinder på vägen till socialismen, men den är också ett hinder, inte ett särdeles pålitligt och hållbart sådant, men ändå ett hinder på vägen mot fascismen. I morgon eller i övermorgon kan det spanska proletariatet kanske bryta igenom detta hinder och gripa makten. Men om det i dag, även passivt, stöder dess nedrivning, så skulle det bara gynna fascismen. Uppgiften består inte bara i att teoretiskt bedöma de två lägrens verkliga värde, utan även att i praktiken utnyttja kampen för att göra ett språng framåt.

Vänstercentristerna, liksom de obotliga ultravänsteristerna, drar ofta fram exemplet med bolsjevikernas politik under Kerenskij-Kornilov-konflikten, utan att förstå något om denna politik. POUM säger: "Men bolsjevikerna kämpade tillsammans med Kerenskij." Ultravänsteristerna svarar: "Men bolsjevikerna vägrade att ge Kerenskij sitt förtroende, även under hotet från Kornilov." Båda har rätt... till hälften, det vill säga båda har helt fel.

Bolsjevikerna förhöll sig inte neutrala mellan Kerenskij och Kornilovs läger. De kämpade i det första lägret mot den andra. De accepterade det officiella kommandot så länge som de inte var tillräckligt starka för att störta det. Det var just i augusti månad, i samband med Kornilov-upproret, som bolsjevikernas häpnadsväckande uppsving började. Detta blev möjligt endast tack vare den tveeggade bolsjevikiska politiken. Samtidigt som de deltog i frontlinjen i kampen mot Kornilov tog bolsjevikerna inte det minsta ansvar för Kerenskij politik. Tvärtom fördömde de honom som ansvarig för det reaktionära angreppet och för att vara oförmögen att övervinna det. På detta sätt förberedde de oktoberrevolutionens politiska förutsättningar, där alternativet bolsjevism eller kontrarevolution (kommunism eller fascism) utvecklades från en historisk tendens till en levande och omedelbar verklighet.

Vi måste lära ungdomen denna läxa. Vi måste inpräglade den med den marxistiska metoden. Men när det gäller de människor som lämnade skolåldern bakom sig för årtionden sedan och som ständigt envisas med att mot oss och mot verkligheten åberopa samma gamla formler som de tidigare tog från oss, är det nödvändigt att offentligt tillstå att de är obotliga och måste hållas på avstånd från de generalstaber som utarbetar den revolutionära politiken.

September 29, 1937

När vi skriver dessa rader verkar det som om det i Spanien bedrivs en ny ”utrensning” i stor skala.¹ I den mån som det är möjligt att förstå rapporterna, som avsiktligt är förvirrade, riktas slagen denna gång speciellt mot anarkosyndikalisterna. Det är möjligt att detta är en förberedelse för en förlikning mellan Stalin-Negrín och Franco. Men det är inte uteslutet att byråkratin i Moskva, som tror att allt kan lösas med hjälp av GPU, på detta sätt förbereder en ”seger” av det slag som ständigt undflyr den. I själva verket kan den enbart förbereda en seger för Franco eller en militärdiktatur under ledning av någon ”republikansk” Miaja, som kommer att likna Francos militärdiktatur som en droppe vatten liknar en annan.

Endast fullständiga idioter kan ha några illusioner om den stalinistiska klickens eller Negrín-demokratins mål eller metoder. Kampen mellan de två lägren kan mycket väl sluta tvärt. Den nya situation som därmed skulle uppstå skulle kräva en ny taktik, i linje med samma strategiska mål. Men för närvarande fortsätter den militära kampen mellan Negrín och Franco och den aktuella taktiken måste bestämmas av situationen som den är idag.

Översättning: *Martin Fahlgren*

Till innehållsförteckningen för artikelsamlingen [Trotskij om Spanien](#)

¹ Från sommaren 1937 pågick omfattande operationer för att minska CNT-FAI:s inflytande. Det kulminerade i augusti då en division under stalinisten Listers ledning ingrep mot och upplöste Aragón-rådet, samt upplöste de anarkistiskt styrda kollektiverna i Aragonien och arresterade dess ledare. Den 21 september angrep och ockuperade regeringsstyrkor den lokal som tillhörde CNT-FAI:s försvarskommitté i Barcelona m m.